

Balaam et l'ange, selon Rembrandt

Balaam et l'ange

En chemin pour maudire

En chemin, Balaam est saisi d'un rêve prophétique : son ânesse lui parle avant l'apparition d'un ange. Le devin comprend qu'il ne pourra échapper à la parole de Dieu : sa malédiction deviendra bénédiction.

במדבר פרק כב

- (כג) ותרא האתון את מלאך יקוק נצב בדרך וחרבו שלופה בידו ותט האתון מן הדרך ותלך בשדה ויך בלעם את האתון להטתה הדרך:
 (כד) ויעמד מלאך יקוק במשעול הכרמים גדר מזה וגדר מזה:
 (כה) ותרא האתון את מלאך יקוק ותלחץ אל הקיר ותלחץ את רגל בלעם אל הקיר ויסף להכתה:
 (כו) ויוסף מלאך יקוק עבור ויעמד במקום צר אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל:
 (כז) ותרא האתון את מלאך יקוק ותרבץ תחת בלעם ויחר אף בלעם ויך את האתון במקל:
 (כח) ויפתח יקוק את פי האתון ותאמר לבלעם מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים:
 (כט) ויאמר בלעם לאתון כי התעללת בי לו יש חרב בידי כי עתה הרגתיך:
 (ל) ותאמר האתון אל בלעם הלוא אנכי אתנך אשר רכבת עלי מעודך עד היום הזה ההסכן הסכנתי לעשות לך כה ויאמר לא:
 (לא) ויגל יקוק את עיני בלעם וירא את מלאך יקוק נצב בדרך וחרבו שלפה בידו ויקד וישתחו לאפיו:
 (לב) ויאמר אליו מלאך יקוק על מה הכית את אתנך זה שלוש רגלים הנה אנכי יצאתי לשטן כי ירט הדרך לנגדי:
 (לג) ותראני האתון ותט לפני זה שלש רגלים אולי נטתה מפני כי עתה גם אתכה הרגתי ואותה החייתי:
 (לד) ויאמר בלעם אל מלאך יקוק חטאתי כי לא ידעתי כי אתה נצב לקראתי בדרך ועתה אם רע בעיניך אשובה לי:
 (לה) ויאמר מלאך יקוק אל בלעם לך עם האנשים ואפס את הדבר אשר אדבר אליך אתו תדבר וילך בלעם עם שרי בלק:

רע"י

אם רע בעיניך אשובה לי - להתריס נגד המקום היא תשובה זו. אמר לו הוא בעצמו צוני ללכת, ואתה מלאך מבטל את דבריו, למוד הוא בכך, שאומר דבר ומלאך מחזירו, אמר לאברהם (בראשית כב, ב) קח נא את בנך וגו', וע"י מלאך בטל את דברו, אף אני אם רע בעיניך צריך אני לשוב:

Nombres chapitre 22

23- L'ânesse, voyant l'ange du Seigneur debout sur son passage et l'épée nue à la main, s'écarta de la route et alla à travers champs; Balaam frappa l'ânesse pour la ramener sur la route.

24- Alors l'ange du Seigneur se plaça dans un chemin creux entre les vignes, clôture deçà, clôture delà.

25- L'ânesse, voyant l'ange du Seigneur, se serra contre le mur, et froissa contre le mur le pied de Balaam, qui la frappa de nouveau.

26- Mais de nouveau l'ange du Seigneur prit les devants, et il se plaça dans un lieu étroit, où il n'était possible de s'écarter ni à droite ni à gauche.

27- L'ânesse, voyant encore l'ange du Seigneur, se coucha sous Balaam; enflammé de colère, Balaam la frappa de son bâton.

28- Alors le Seigneur ouvrit la bouche de l'ânesse, qui dit à Balaam : "Que t'ai-je fait, pour que tu m'aies frappée ainsi à trois reprises ?"

29- Balaam répondit à l'ânesse : "Parce que tu te joues de moi! Si je tenais une épée, certes, je te tuerais sur l'heure !"

30- Et l'ânesse dit à Balaam : "Ne suis-je pas ton ânesse, que tu as toujours montée jusqu'à ce jour? Avais-je accoutumé d'agir ainsi avec toi ?" Et il répondit : "Non."

31- Soudain, le Seigneur dessilla les yeux de Balaam, et il vit l'ange du Seigneur debout sur la route; l'épée nue à la main; il s'inclina et se prosterna sur sa face.

32- L'ange du Seigneur lui dit: "Pourquoi as-tu frappé ton ânesse par trois fois? C'est moi qui suis venu me poser en obstacle, parce que ce voyage a lieu contre mon gré.

33- Cette ânesse m'a vu, et elle s'est écartée à mon aspect, trois fois; si elle ne s'était écartée de devant moi, assurément je t'aurais fait mourir, tandis que je l'aurais laissée vivre."

34- Balaam répondit à l'ange du Seigneur : "J'ai péché, parce que je ne savais pas que tu fusses posté devant moi sur le chemin; et maintenant, si cela te déplaît, je m'en retournerai."

35- Mais l'ange du Seigneur dit à Balaam : "Va avec ces hommes ! Et cependant, la parole que je te dicterai, celle-là seule tu la diras." Et Balaam poursuivit sa route avec les officiers de Balak.

Rachi (1040 – 1105)

Si c'est mal à tes yeux, je m'en retournerai : cette réponse est une contestation contre Dieu. Balaam dit à l'ange : "Lui-même m'a ordonné de partir, et toi l'ange tu annules Ses propos. C'est Sa façon de faire. Il dit une chose et un ange Le contredit. Il a dit à Abraham (Gn 22, 2) "prends ton fils etc." et l'ange a annulé Sa parole, de même si c'est mal à tes yeux, je serai obligé de m'en retourner."